

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ

امنیت فضای مجازی و دفاع الکترونیکی

جلسه اول : مقدمه

۹۴/۷/۱۶

وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنًا وَاتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَنَّ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ * وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا ءَامِنًا وَارْزُقْ أَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرَاتِ مَنْ ءَامَنَ مِنْهُمْ بِاللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْآخِرِ قَالَ وَمَن كَفَرَ فَأُمَتِّعُهُ قَلِيلًا ثُمَّ أَضْطَرُّهُ إِلَىٰ عَذَابِ النَّارِ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ

(البقرة: ۱۲۵-۱۲۶)

1- جعل تکوینی ایمن از بلیات طبیعی و انسانی باشد چون در طول تاریخ هم بلایای طبیعی و هم بلایای انسانی مثل جنگها در سرزمین مکه واقع شده است. خداوند متعال می‌تواند به جعل تکوینی مقدماتی بسازد تا در این سرزمین کمترین بلایای طبیعی و انسانی واقع شود

2- ولی علاوه بر این سرزمین مکه را حرم امن الهی قرار داده که دارای احکام تشریعی نیز بوده از قبیل این که محرم نباید سلاح حمل کند، حیوانات نیز در این منطقه آزاد از گزند دیگرانند و شکار صحرایی و کندن و یا بریدن گیاهان خودرو حرم ممنوع است و مانند آن از احکام آنجاست است.

1- مسؤولیت حاکمان: روشن است که این تشریع اولاً و بالذات روی دوش حاکمان این سرزمین است که این بلد را بلدی امن قرار دهند و موجبات آسایش و آرامش مردم را فراهم آورند. آل سعود مسؤولیت اصلی حفظ امنیت را برعهده دارند و اگر این کار را به درستی انجام ندهند مسؤولیت خود را بدرستی انجام نداده‌اند.

2- خوف بر جان و مال و ناموس در طریق: اگر این مسؤولیت به درستی انجام نشود امنیت این سرزمین به خطر می‌افتد. اگر انسان گمان به خطر داشته باشد و نزد عقلا گمان او نیز قابل توجه باشد، لزوم دفع ضرر عقلاً و شرعاً دلالت بر اسقاط وجوب کفایی حج دارد. اگر مسلمانان به دلیل بی‌کفایتی آل سعود اطمینان به خطر داشته باشند دیگر حج بر آنها واجب نیست و مردم می‌توانند تا زمان حصول امنیت سفر حج را به تأخیر اندازند تا اطمینان حاصل کنند که خطرات ناشی از بی‌کفایتی و بی‌لیاقتی آل سعود منتفی شده است.

سید علاوه بر اشتراط استطاعت شرعی، استطاعت سریة را شرط در وجوب حج می‌دانند و در توضیح آن می‌نویسند:

(مسألة 63): و يشترط أيضاً الاستطاعة السريّة، بأن لا يكون في الطريق مانع لا يمكن معه الوصول إلى الميقات أو إلى تمام الأعمال و إلا لم يجب، (عروة: ج 4، ص 416

همچنین امام در تحریر چنین آورده اند:

مسألة ٤٢ يشترط في وجوب الحج الاستطاعة البدنية، ... و الاستطاعة الزمانية ... و الاستطاعة السريّة بأن لا يكون في الطريق مانع لا يمكن معه الوصول إلى الميقات أو إلى تمام الأعمال و إلا لم يجب، و كذا لو كان خائفا على نفسه أو بدنه أو عرضه أو ماله و كان الطريق منحصرا فيه أو كان جميع الطرق كذلك و لو كان طريق الأبعد مأمونا يجب الذهاب منه، و لو كان الجميع مخوفا لكن يمكنه الوصول اليه بالدوران في بلاد بعيدة نائية لا تعدّ طريقا اليه لا يجب على الأقوى.

مقدمه:

۱- فضای مجازی

۲- امنیت

۳- دفاع الکترونیکی

ابتدا باید معنای مجاز و مجازی را روشن کرد. واژه مجاز به دو معنا بکار می‌رود:

- 1- معنای اول به حوزه ادبیات و منطق مربوط است که از آنجا به عالم فلسفه و عرفان نیز راه یافته است. در این معنا مجاز ادبی به معنای استعمال لفظ در معنایی غیر آنچه برای آن وضع شده، به دلیل علاقه‌ای که بین معنای مستعمل فیه و معنای موضوع له است مثل استعمال لفظ شیر برای مرد شجاع به دلیل مشابهتی که در جرأت و اقدام بین شیر و مرد شجاع وجود دارد. این معنا در مقابل حقیقت و حقیقی است که به معنای استعمال لفظ در معنای موضوع له است مثل وقتی که شیر را به معنای حیوان مفترس بکار ببریم.

فضای مجازی

- معادل این معنای مجازی در انگلیسی کلمه **metaphorical** یا **figurative** است.

- حقیقت و مجاز به این معنا گاهی صفت لفظ واقع می‌شود و می‌گوییم. این لفظ حقیقی یا مجازی است و گاهی صفت استعمال قرار می‌گیرد و می‌گوییم این استعمال حقیقی یا مجازی است. همچنین گاهی مجاز را برای اسناد مسند به غیر مسند الیه واقعی بکار برده‌اند مثل اسناد جریان به رودخانه (بستر جریان آب) و بدان اسناد مجازی گفتند در مقابل اسناد به ماهو له که اسنادی حقیقی است مثل اسناد جریان به آب رودخانه.

- بعد در فلسفه و عرفان بحثی پدید آمد که مربوط به حوزه هستی‌شناسی بود. برخی ظاهر هستی و حقیقت هستی را از هم جدا کردند و به ظاهر هستی عنوان مجاز دادند. عرفا معتقدند که ظاهر هستی متکثر است ولی این تکثر ظاهری و مجازی است و حقیقت عالم امری واحد است.

فردا که پیشگاه حقیقت شود پدید
شرمنده ره روی که عمل بر مجاز کرد

این معنا در بحث ما منظور نیست و مجازی در کلمه «فضای مجازی» به این معنا بکار نرفته است چون منظور ما این نیست که معنای حقیقی این فضا چیزی دیگری غیر از موضوع له خود است. چنان که روشن خواهد شد، این فضا فضایی حقیقی است و اموری حقیقی در آن رخ می‌دهد.

2- معنای دوم که در اینجا مراد است منظور از مجازی در «فضای مجازی» معادل کلمه **virtual space** آنست که چیزی چون «الف» اثر یا حکم چیزی دیگری چون «ب» را داشته باشد اما در واقع با آن متفاوت باشد. این امر را می‌توان «همسانی حکمی» دو موضوع نامید. بهترین ترجمه برای این واژه کلمه «حکماً» یا «در حکم» است.

- مشابه این معنا را در تنزیل اصولی داریم آنجا که می‌گوییم «الطواف بالبيت صلوة» یعنی همان حکم شرعی که نماز دارد که مثلاً طهارت شرط آنست، طواف خانه خدا نیز همین حکم را دارد و طهارت شرط آنست.

- اینجا کلمه مجازی در مقابل فیزیکی و جسمانی و عینی است. مثلاً وقتی می‌گوییم آموزش مجازی منظور این نیست که حقیقتاً آموزش نیست (معنای اول) بلکه منظور این است که آموزش در فضای حضور جسمانی معلم و متعلم صورت نمی‌گیرد اما در عین حال این آموزش واقعاً یک آموزش است.

فضای مجازی

- همین طور است اصطلاحاتی چون بازی مجازی، بانکداری مجازی، پیشخوان مجازی، نمایشگاه مجازی، دانشگاه مجازی، کلاس مجازی، کتابخانه مجازی و مانند آن. همه این اصطلاحات اموری حقیقی هستند و به معنای اول مجازی نیستند بلکه منظور از آنها این است که بازی در فضای فیزیکی نیست یا بانکداری در بانک فیزیکی نیست. پیشخوان، نمایشگاه، کلاس، شهر و کتابخانه و مانند آن وقتی مجازی هستند به این معناست که در فضای الکترونیکی محقق شده‌اند نه در فضای فیزیکی و عینی.

- یعنی همان احکامی که بر امور عینی و جسمانی بار می‌شود بر صورت الکترونیکی این امور نیز بار می‌شود. مثلاً در بانکداری مجازی مثل بانکداری فیزیکی تمام فعالیت‌های بانکی مثل دریافت و پرداخت و صورتحساب واقعاً روی می‌دهد و کارکرد هر دو یکی است.

فضای مجازی

- تغییر سبک رفتارهای سنتی: از اینجا وارد این بحث می‌شویم که فضای مجازی دنیای پیرامون ما را تغییر داده است و رفتارهایی به سبک جدید به رفتارهای سنتی ما افزوده است که همان کارکردها را با سهولت بیشتر و سرعت فزونتر در اختیار ما قرار می‌دهد. ما با بازی‌های مجازی به همان اندازه سرگرم می‌شویم که با بازیهای فیزیکی چون هفت سنگ سرگرم می‌شدیم. با بانکداری مجازی همان کارهایی را انجام می‌دهیم که وقتی به بانک فیزیکی می‌رویم انجام می‌دهیم. امر در مورد کلاس، دانشگاه، کتابخانه و پیشخوان نیز به همین منوال است. همه این امور وقتی به صورتی الکترونیکی محقق می‌شوند فضایی را تشکیل می‌دهند که به آن فضای مجازی می‌گوییم.